

گزارش عملکرد

صندوق بیمه کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری

کارفرما:

سازمان جهاد کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری

مجری:

جهاد دانشگاهی استان چهارمحال و بختیاری

تابستان ۱۴۰۳

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۱	پیشینه بیمه کشاورزی ایران
۲	قانون بیمه کشاورزی
۳	وظایف و حدود عملیات صندوق بیمه کشاورزی
۳	ساختار صندوق بیمه
۴	بیمه در سایر کشورها
۶	عوامل موثر بر رضایت‌مندی بیمه‌گذاران کشاورزی
۶	عملکرد بیمه در چند سال گذشته در استان چهارمحال و بختیاری
۱۱	غرامت پرداخت شده
۱۴	مقایسه خسارت ایجاد شده با غرامت پرداخت شده
۱۵	راهکار برای افزایش جبران خسارت
۱۷	راهکارهای پیشنهادی برای افزایش تقاضا برای بیمه کشاورزی
۱۷	پیشگیری از ایجاد خسارت سرمازدگی، سیل و ... با سامانه رصد، کنترل و پایش

فهرست جداول

۸	جدول ۱ - تعداد بیمه‌نامه‌های صادر شده شهرستان‌ها طی دوره آماری ۱۳۸۸-۰۳
۹	جدول ۲ - موضوع بیمه‌نامه‌های صادر شده در هر زیربخش
۱۰	جدول ۳ - بیمه‌نامه‌های صادر شده در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ استان چهارمحال و بختیاری
۱۳	جدول ۴ - عملکرد صندوق بیمه کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲

فهرست شکل‌ها

۷	شکل ۱- مقایسه تعداد بیمه‌نامه‌های صادر شده و پرونده‌های خسارت در سال‌های زراعی مختلف
۷	شکل ۲ - درصد بیمه‌نامه‌های صادر شده در زیربخش‌های مختلف در سال‌های زراعی ۱۳۸۸-۰۳
۱۱	شکل ۳ - مجموع غرامت پرداخت شده طی سال‌های ۱۳۸۸-۰۳
۱۲	شکل ۴ - مجموع غرامت پرداخت شده در زیربخش‌های مختلف طی سال‌های ۱۳۸۸-۰۳
۱۴	شکل ۵: مقایسه خسارت برآورد شده سازمان، حداکثر تعهد صندوق بیمه و غرامت پرداخت شده
۱۵	شکل ۶: مقایسه غرامت پرداخت شده، حق بیمه پرداختی و سهم بیمه‌گذار

مقدمه

بخش کشاورزی، در بیشتر کشورهای در حال توسعه، به سبب دربر گرفتن فعالیتهای گوناگون، فراهم ساختن بخشی از درآمد ملی و امنیت غذایی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. فعالیت در این بخش، به دلیل ناپایداری و مخاطره آمیز بودن شرایط تولید و وابستگی فراوان به طبیعت و عوامل و شرایط جوی و محیطی، فعالیتی همراه با ریسک، به شمار می‌آید به عبارتی تولید در بخش کشاورزی با شوک‌های تصادفی و پیش‌بینی‌ناپذیر برخاسته از شرایط آب و هوایی، آفت‌ها و دیگر بلاهای طبیعی همچون آتش‌سوزی، سیل و ... روبه‌رو است و این عوامل باعث ایجاد نوسان‌های چشمگیری در عملکرد محصولات و در نهایت درآمد کشاورزان می‌گردد. از اینرو جبران خسارت‌های احتمالی در بخش کشاورزی از اهمیت بالایی برخوردار است و بیمه محصولات کشاورزی، یکی از مهم‌ترین سازوکارهای رویارویی با خطرهای گریزناپذیر بخش کشاورزی و راهکاری مناسب برای کاهش خسارت‌های مالی است.

پیشینه بیمه کشاورزی ایران

شورای انقلاب اسلامی در تاریخ هشتم بهمن ماه سال ۱۳۵۸ به منظور حمایت از کشاورزان و دامدارانی که محصولاتشان بر اثر حوادث قهری و طبیعی دچار خسارت می‌شد و برای کمک به ادامه فعالیت تولیدی آنان، مصوب نمود صندوق ویژه‌ای به نام "صندوق کمک به خسارت دیدگان محصولات کشاورزی و دامی" در بانک کشاورزی تشکیل شود. بر اساس تبصره پنج مصوبه شورای انقلاب، وزارت کشاورزی مکلف شد ظرف مدت پنج سال از تصویب این قانون، مطالعات و اقدامات لازم را در مورد اجرای مقررات بیمه محصولات کشاورزی انجام داده و لایحه آن را تهیه نماید.

همزمان با آغاز این فعالیت کمیته‌ای مرکب از نمایندگان وزارت کشاورزی، وزارت برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصاد و دارایی، وزارت بازرگانی، بیمه مرکزی ایران و بانک کشاورزی، مأمور انجام مطالعات و تدوین لایحه قانونی و تهیه اساسنامه صندوق بیمه محصولات کشاورزی شدند. این کمیته با استفاده از مطالعات انجام یافته در داخل کشور و با بررسی و تحقیق درباره بیمه محصولات کشاورزی در سایر کشورها، لایحه مربوط به تأسیس صندوق بیمه محصولات کشاورزی را تدوین و از سوی وزارت کشاورزی برای تصویب به هیئت دولت و متعاقب آن به مجلس شورای اسلامی تقدیم نمود.

لایحه مذکور در تاریخ اول خردادماه سال ۱۳۶۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و جهت اجرا به دولت ابلاغ گردید. بدین ترتیب صندوق بیمه محصولات کشاورزی در بانک کشاورزی تشکیل شد. اساسنامه صندوق بیمه محصولات کشاورزی پس از تدوین نهائی در مورخ ۵ خرداد سال ۶۳ در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و جهت اجرا به دولت ابلاغ شد. بر اساس تبصره ۷ قانون تأسیس صندوق بیمه محصولات کشاورزی به تدریج که صندوق بیمه محصولات کشاورزی آمادگی لازم را برای انجام وظایف خود بر اساس این لایحه در هر منطقه و برای هر محصول اعلام می‌کرد، صندوق کمک به تولیدکنندگان خسارت دیده محصولات کشاورزی و دامی به فعالیت خود در آن منطقه و برای آن محصول خاتمه و منابع و امکانات مربوط را به صندوق بیمه منتقل نمود.

در سال ۱۳۸۷ با تصویب "قانون اصلاح قانون بیمه کشاورزی" علاوه بر محصولات کشاورزی، بیمه سایر عوامل مؤثر در تولید بخش کشاورزی شامل: اشجار، ابنیه، تأسیسات، مستحذات، قنات، چاه‌های آب کشاورزی، تأسیسات آبیاری، فعالیت‌ها و کلیه خدمات کشاورزی و عوامل تولید (ماشین آلات، ابزار و ادوات کشاورزی) در قبال حوادث بیمه‌پذیر به مأموریت‌های صندوق بیمه افزوده شد. به این ترتیب نام "صندوق بیمه محصولات کشاورزی" به "صندوق بیمه کشاورزی" تغییر یافت.

قانون بیمه کشاورزی

قانون ماده واحده بیمه کشاورزی مصوب ۱۳۶۲/۳/۱ با اصلاحیه‌ها و الحاقیه‌های بعدی

ماده واحده – بمنظور انجام بیمه انواع محصولات کشاورزی، درختان، دام، طیور، زنبورعسل، کرم ابریشم و آبیان پرورشی در مقابل خسارت‌های ناشی از سوانح طبیعی و حوادث قهری نظیر تگرگ، طوفان، بادهای گرم موسمی، خشکسالی، زلزله، سیل، سرمازدگی، یخبندان، آتش سوزی، صاعقه، آفات و امراض نباتی عمومی و قرنطینه‌ای امراض واگیر حیوانی عمومی و قرنطینه‌ای و همچنین ابنیه، تأسیسات، مستحذات، قنات، چاه‌های آب کشاورزی و تأسیسات آبیاری، فعالیت‌ها و کلیه خدمات کشاورزی و عوامل تولید (ماشین آلات، ابزار و ادوات کشاورزی) در قبال حوادث بیمه‌پذیر بعنوان وسیله‌ای برای نیل به اهداف و سیاست‌های بخش کشاورزی صندوق بیمه کشاورزی در بانک کشاورزی تأسیس می‌شود.

وظایف و حدود عملیات صندوق بیمه کشاورزی

ماده واحده قانون بیمه کشاورزی مصوب ۱۳۸۷/۱۰/۲۲

هدف صندوق، انجام بیمه انواع محصولات کشاورزی، دام، طیور، زنبورعسل، کرم ابریشم و آبزیان پرورشی در مقابل خسارت‌های ناشی از سوانح طبیعی و حوادث قهری نظیر تگرگ، طوفان، بادگرم، خشکسالی، زلزله، سیل، سرمازدگی و یخبندان، آتش‌سوزی، صاعقه، آفات و امراض نباتی عمومی و قرنطینه‌ای، امراض واگیر حیوانی عمومی و قرنطینه‌ای و همچنین بیمه ابنیه، تأسیسات، مستحقات، قنات، چاه‌های آب کشاورزی، تأسیسات آبیاری، فعالیت‌های کشاورزی و عوامل تولید نظیر ماشین آلات، ابزار و ادوات کشاورزی در قبال حوادث بیمه‌پذیر به عنوان وسیله‌ای برای نیل به اهداف و سیاست‌های بخش کشاورزی می‌باشد.

ساختار صندوق بیمه

هیئت مدیره صندوق مرکب از پنج نفر شامل مدیرعامل بانک کشاورزی و یک نفر از هیئت مدیره بانک کشاورزی و ۳ نفر نماینده به معرفی وزیر جهاد کشاورزی و تصویب مجمع عمومی می‌باشد. مدیرعامل بانک کشاورزی سمت مدیرعامل صندوق بیمه کشاورزی را نیز بعهده خواهد داشت.

بیمه در سایر کشورها

ژاپن: در ژاپن طرح فراگیر بیمه محصولات زراعی و همچنین برخی دیگر از تولیدات کشاورزی اجرا می‌شود. براساس این طرح، محصولاتی نظیر گندم، جو، برنج، محصولات باغی، همچنین دام‌ها و پرورش کرم ابریشم در مقابل خطرهای مختلف، بیمه هستند. بیمه محصولات کشاورزی در ژاپن از نظر اجرایی در سه سطح انجام می‌شود. در سطح شهرستان از طریق انجمن همیاری، در سطح استان از طریق فدراسیون و در سطح کشور از طریق دولت. دریافت حق بیمه و پرداخت غرامت به کشاورزان توسط انجمن کمک متقابل که در سطح شهرستان فعالیت می‌کند، انجام می‌شود اما با توجه به وسعت برخی خسارت‌ها، این انجمن قسمتی از خسارت‌ها را نزد فدراسیون، بیمه اتکایی می‌کند و به همین صورت فدراسیون نیز تحت پوشش بیمه اتکایی دولت قرار دارد.

هند: بیمه محصولات کشاورزی در هند نخستین بار در سال ۱۹۷۲ میلادی به صورت تجربی به اجرا درآمد، اگرچه تلاش در این زمینه از سال‌های قبل آغاز شده بود. طرح جامع بیمه محصولات کشاورزی نیز در سال ۱۹۸۵ میلادی اجرا شد. در این کشور آسیایی، حق بیمه تا حدود زیادی متکی به یارانه دولت مرکزی و ایالتی است. میزان حق بیمه‌های مورد عمل، برای برنج، گندم و ارزن معادل دو درصد و برای حبوبات و دانه‌های روغنی معادل یک درصد ارزش محصول بیمه‌شده است.

پاکستان: در پاکستان طرح ملی بیمه محصولات کشاورزی در مقابل حوادث قهری از سال ۱۹۹۰ میلادی به اجرا درآمد. براساس این طرح، محصولاتی نظیر گندم، برنج، پنبه، توتون، ذرت، چغندر قند، نخود، لوبیا و آفتابگردان در مقابل خطرات سیل، خشکی، تگرگ، آتش‌سوزی، یخبندان و امراض ناشی از باران‌های زیاد، بیمه می‌شوند. همچنین برای ارزیابی خسارت وارد شده به محصولات کشاورزی بیمه‌شده، اغلب از مهندسان کشاورزی (زراعت) که به استخدام شرکت‌های بیمه درآمده‌اند، استفاده می‌شود. برای حل و فصل اختلافات احتمالی، کمیته‌ای مرکب از نماینده بانک توسعه کشاورزی، نماینده شرکت بیمه و یک نفر کشاورز محلی تشکیل می‌شود.

آمریکا: بیمه محصولات کشاورزی در آمریکا یکی از باسابقه‌ترین فعالیت‌های بیمه‌ای محصولات کشاورزی در جهان است که در سطح ملی اجرا می‌شود و پوشش وسیعی از خطرهای را دربرمی‌گیرد. قانون بیمه محصولات کشاورزی، مصوب ۱۹۸۰ میلادی نیز بیمه تمام خطر محصول را برای محصولات، جایگزین برنامه‌های بیمه و

کمک‌های بلاعوض قبلی دولت کرد. براساس این طرح، بیشتر محصولات کشاورزی در مقابل بیشتر خطرهای قهری - طبیعی خارج از کنترل انسان، زیر پوشش بیمه قرار می‌گیرند.

نکته قابل تامل آنکه علاوه بر خطرهای یادشده، محصولات کشاورزی در این کشور در برابر زیان اشخاص ثالث و اعمال همراه با سوءنیت آنها نیز بیمه است. براساس طرح بیمه محصولات کشاورزی که در سال ۱۹۸۰ اجرا شد، کنگره آمریکا در همان سال و برای تشویق بیشتر کشاورزان، ۳۰ درصد تخفیف در حق بیمه‌ها (یارانه) را به شرط پرداخت غرامت ۵۵ درصد و ۶۵ درصد تصویب کرد. حال اگر کسی پوششی افزون بر این دو مقدار را درخواست کند، حق بیمه مازاد، بدون تخفیف (یارانه) محاسبه می‌شود.

ونزوئلا: اغلب محصولات کشاورزی ونزوئلا در مزارع تجاری مکانیزه تولید می‌شوند که از فناوری بالایی برخوردار است و سرمایه زیادی را جذب می‌کند. از این‌رو، هرگونه خطری برای محصولات کشاورزی، سرمایه‌های زیادی را به مخاطره می‌اندازد، به همین جهت بیمه محصولات کشاورزی در این کشور از اهمیت فراوانی برخوردار است. در سال ۱۹۸۴ میلادی شرکت بیمه کشاورزی در این کشور تاسیس شد. ابتدا این شرکت به‌منظور ارائه پوشش بیمه به کشاورزان فقیر که امکان بیمه شدن از طریق بخش خصوصی را نداشتند، پایه‌گذاری شد. سپس این هدف دستخوش تغییراتی شد، به‌طوری‌که در حال حاضر فعالیت شرکت بیشتر بر پوشش وام بانکی کشاورزان متمرکز شده است.

اسپانیا: بیمه محصولات کشاورزی در این کشور بسیار توسعه‌یافته بوده و شامل ۴۳ محصول است. وزارت کشاورزی، شیلات و مواد غذایی، همه ساله اولویت‌های کشت محصولات را با سطوح مورد نیاز تولیدی برای بیمه شدن برنامه‌ریزی می‌کند و این برنامه پیش از تصویب به سازمان دولتی بیمه کشاورزی که یک واحد مستقل وابسته به وزارت کشاورزی است، برای اعلام‌نظر ارسال می‌شود. در این سازمان، نمایندگان اتحادیه‌های کشاورزی نیز حضور دارند. میزان پوشش خطرها براساس بیمه اتکایی و توسط مجموعه شرکت‌های بیمه مشخص می‌شود. هر شرکت بیمه می‌تواند سهمی از خطر را از طریق مشارکت در صندوق مشترک بیمه تقبل کند. حق بیمه برای هر رشته جدید، ابتدا در سطح استان و سپس با پیشرفت کار، به سطح مناطق، حومه شهرها و حتی نواحی کوچک‌تر تسری می‌یابد. دولت قسمتی از حق بیمه را به‌عنوان یارانه به بخش کشاورزی می‌پردازد.

عوامل موثر بر رضایت‌مندی بیمه‌گذاران کشاورزی

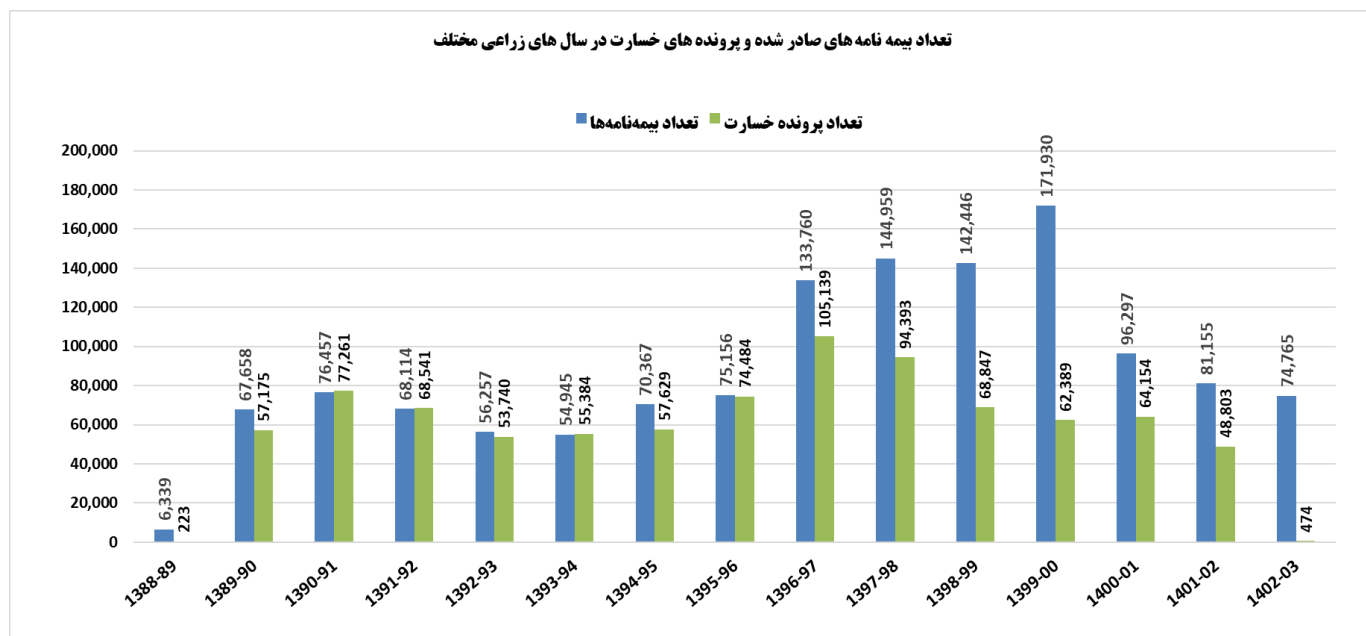
بر اساس تحقیقات انجام شده، چگونگی گرایش کشاورزان به بیمه شدن، تاثیر ویژه‌ای بر بهره‌گیری آنها از این ابزار و حتی باقی‌ماندن آنها در طرح بیمه محصولات کشاورزی دارد. شناخت و آگاهی کشاورزان از بیمه محصولات کشاورزی و مزیت‌های آن و عملکرد بیمه در بهبود کیفیت، انجام تعهدات و ارائه خدمات به کشاورزان، در گسترش و توسعه بیمه در میان کشاورزان، موثر خواهد بود. هر چه میزان آگاهی کشاورزان از تاثیر بیمه محصولات کشاورزی بر درآمد، میزان آشنایی آنها با چگونگی بهره‌گیری از بیمه و با عوامل خطر زیر پوشش بیمه و همچنین اطلاع آنها از چگونگی محاسبه حق بیمه و تعهدات بیمه‌گر و آگاهیشان از تقویم زمانی بیمه، بیشتر باشد میزان رضایت‌مندی آنها از عملکرد بیمه افزایش می‌یابد.

بر اساس تحقیقات انجام شده، پایین بودن غرامت پرداختی به بیمه شدگان، پرداخت نشدن سریع و بموقع غرامت و میزان حق بیمه از دلایل اصلی ناراضی‌ت کشاورزان از بیمه هستند و سرعت عمل ارزیاب بیمه در ارزیابی خسارت، یکسان‌نگری در رعایت عدالت از سوی ارزیاب خسارت، پرداخت سریع غرامت پس از ارزیابی و پاسخگویی به شکایت‌ها و اعتراض‌های بیمه‌گذاران از چگونگی برآورد غرامت، از عوامل موثر بر رضایت بیمه‌گذاران است.

عملکرد بیمه در چند سال گذشته در استان چهارمحال و بختیاری

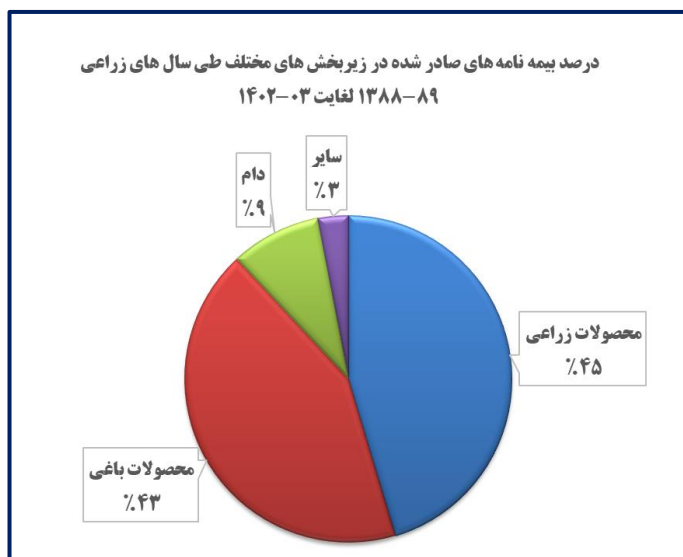
بیمه‌نامه‌های صادر شده

بر اساس آمار ثبت شده در سامانه جامع صندوق بیمه کشاورزی، در طی سال‌های زراعی ۸۹-۱۳۸۸ لغایت ۱۳۹۹-۰۰ روند صدور بیمه‌نامه کشاورزی صعودی بوده است و طی سال‌های زراعی ۰۱-۱۴۰۰ لغایت ۰۳-۱۴۰۲ شاهد روند نزولی صدور بیمه‌نامه بوده‌ایم. در شکل زیر تعداد بیمه‌نامه‌های صادر شده و پرونده‌های خسارت در طی دوره آماری ذکر شده قابل مشاهده است.

شکل ۱- مقایسه تعداد بیمه نامه های صادر شده و پرونده های خسارت در سال های زراعی مختلف

قابل ذکر است بر اساس آمار ثبت شده در سامانه در طی سال های زراعی ۸۹-۱۳۸۸ لغایت ۰۳-۱۴۰۲، در زیربخش های محصولات زراعی، محصولات باغی و دام به ترتیب بالاترین تعداد بیمه نامه صادر شده است و سایر زیربخش ها (تنه درختان، طیور، منابع طبیعی، آبزیان، ماشین آلات، گیاهان دارویی، ابنیه، محصولات گلخانه ای، گل های زینتی) کمتر از ۳ درصد بیمه نامه های صادر شده را به خود اختصاص داده اند.

شکل ۲- درصد بیمه نامه های صادر شده در زیربخش های مختلف در سال های زراعی ۰۳-۱۳۸۸

تعداد بیمه نامه ثبت شده در سامانه از سال زراعی ۱۳۸۸-۸۹ لغایت ۱۴۰۲-۰۳، برای شهرستان‌های مختلف استان به شرح جدول زیر می‌باشد. قابل ذکر است از ابتدای دوره آماری مورد بررسی شهرستان‌های شهرکرد، کوهرنگ و لردگان دارای بیشترین تعداد بیمه‌نامه صادرشده هستند و بقیه شهرستان‌ها در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۱ - تعداد بیمه‌نامه‌های صادر شده شهرستان‌ها طی دوره آماری ۱۳۸۸-۰۳

شهرستان												سال زراعی	ردیف
لردگان	کیار	کوهرنگ	فلارد	فرخ شهر	فارسان	شهرکرد	سامان	خانمیرزا	بن	بروجن	اردل		
۲,۴۶۲	۳۹۴	۹۵۳	۰	۰	۲۹۶	۱,۴۰۵	۰	۰	۰	۳۹۰	۴۳۹	۱۳۸۸-۸۹	۱
۱۰,۶۴۰	۴,۵۷۷	۳,۷۶۵	۰	۳	۳,۷۴۴	۳۳,۵۰۸	۵	۰	۰	۵,۱۳۱	۶,۲۸۵	۱۳۸۹-۹۰	۲
۱۳,۳۴۸	۴,۷۳۵	۵,۷۷۸	۰	۰	۴,۴۶۷	۳۴,۰۳۲	۱۰	۰	۰	۶,۰۴۸	۸,۰۳۹	۱۳۹۰-۹۱	۳
۹,۱۲۶	۴,۳۴۰	۵,۲۰۳	۰	۰	۴,۵۴۸	۳۲,۹۶۷	۹	۰	۱	۵,۹۲۵	۵,۹۹۵	۱۳۹۱-۹۲	۴
۶,۳۴۱	۳,۲۸۲	۳,۹۶۹	۰	۰	۳,۹۶۵	۲۸,۹۷۸	۱۰	۰	۴	۴,۹۸۲	۴,۷۲۶	۱۳۹۲-۹۳	۵
۶,۸۸۷	۳,۴۹۷	۳,۱۸۵	۰	۱	۳,۴۲۸	۲۸,۱۶۶	۱۳	۰	۶	۴,۸۴۸	۴,۹۱۴	۱۳۹۳-۹۴	۶
۱۰,۱۱۶	۳,۷۱۰	۵,۲۲۴	۰	۱	۴,۷۸۶	۳۳,۶۶۴	۴	۰	۴	۷,۳۷۹	۵,۴۷۹	۱۳۹۴-۹۵	۷
۱۰,۷۷۴	۴,۳۶۶	۶,۹۴۸	۳۹۶	۲۹۶	۵,۵۱۹	۱۷,۶۳۱	۱۰,۶۶۹	۴۷۶	۳,۶۳۴	۷,۶۲۶	۶,۸۲۱	۱۳۹۵-۹۶	۸
۹,۴۲۶	۷,۷۴۱	۱۴,۹۸۱	۳,۰۸۲	۳,۹۹۷	۹,۴۰۰	۲۰,۵۱۲	۲۳,۸۶۴	۶,۵۸۴	۸,۲۴۳	۱۴,۱۰۸	۱۱,۸۲۲	۱۳۹۶-۹۷	۹
۱۱,۲۷۳	۱۵,۰۶۵	۱۶,۸۸۰	۳,۳۱۷	۴,۶۳۶	۱۰,۹۴۰	۱۲,۸۸۰	۲۳,۰۷۰	۷,۹۰۸	۹,۰۹۳	۱۴,۹۹۶	۱۴,۹۰۱	۱۳۹۷-۹۸	۱۰
۱۰,۹۹۹	۱۴,۵۴۱	۱۷,۷۵۵	۳,۰۲۳	۴,۴۰۴	۱۰,۸۲۳	۱۲,۹۶۱	۲۲,۵۶۵	۷,۴۸۸	۹,۱۹۸	۱۳,۸۳۸	۱۴,۸۵۱	۱۳۹۸-۹۹	۱۱
۱۳,۸۵۰	۱۶,۳۶۸	۲۹,۰۱۸	۳,۲۲۲	۴,۷۲۳	۱۲,۷۵۹	۱۶,۰۰۷	۲۱,۸۰۷	۸,۶۲۳	۹,۸۴۵	۱۶,۹۰۰	۱۸,۸۰۸	۱۳۹۹-۰۰	۱۲
۷,۰۴۷	۸,۷۵۳	۲۰,۵۶۸	۱,۷۴۰	۲,۴۹۱	۵,۹۰۶	۹,۲۱۳	۱۰,۸۷۱	۴,۰۴۰	۵,۸۲۷	۱۰,۶۳۸	۹,۲۰۳	۱۴۰۰-۰۱	۱۳
۶,۷۵۳	۷,۸۱۶	۱۱,۲۵۷	۲,۲۴۹	۲,۱۸۱	۵,۱۷۵	۷,۲۱۵	۱۰,۵۰۶	۴,۷۱۹	۵,۲۹۶	۱۰,۱۵۰	۷,۸۳۸	۱۴۰۱-۰۲	۱۴
۴,۹۸۹	۶,۶۳۳	۱۱,۲۰۳	۱,۶۷۱	۲,۰۱۸	۶,۴۷۴	۸,۵۵۸	۹,۰۱۷	۴,۶۰۹	۵,۷۰۵	۸,۵۸۳	۵,۳۰۵	۱۴۰۲-۰۳	۱۵
۱۳۴,۰۳۱	۱۰۵,۸۱۸	۱۵۶,۶۸۷	۱۸,۷۰۰	۲۴,۷۵۱	۹۲,۲۳۰	۲۹۷,۶۹۷	۱۳۲,۴۲۰	۴۴,۴۴۷	۵۶,۸۵۶	۱۳۱,۵۴۲	۱۲۵,۴۲۶	جمع	
۳	۷	۲	۱۲	۱۱	۸	۱	۴	۱۰	۹	۵	۶	رتبه بر اساس تعداد بیمه نامه	

مبنای خسارت برای هر بیمه‌نامه

صندوق بیمه کشاورزی به طور کلی در ۱۲ زیربخش بیمه‌نامه صادر می‌کند که هر کدام از این زیربخش‌ها موضوعات مختلفی را شامل می‌شوند. در جدول زیر ۱۲ زیربخش و موضوعات هر زیربخش را ملاحظه می‌نمایند.

جدول ۲ - موضوع بیمه‌نامه‌های صادر شده در هر زیربخش

ردیف	زیربخش	واحد	موضوع بیمه‌نامه
۱	ابنیه	مترمربع	گلخانه
۲	آبزیان	قطعه	تخم چشم زده تولید ماهیان سردآبی، تخم چشم زده وارداتی ماهیان سردآبی، ماهی سردآبی، ماهیان در قفس
۳	تنه درختان	هکتار	تنه درخت انار، تنه درخت انگور، تنه درخت آلو، تنه درخت بادام، تنه درخت زردآلو، تنه درخت سیب، تنه درخت فندق، تنه درخت گردو، تنه درخت گیلان، تنه درخت هلو
۴	دام	راس	اسب، پرواربندی دام سبک، دام اصیل در واحدهای سنتی بهداشتی، دام سبک، دام سبک روستایی، دام سبک عشایری، دام سبک وارداتی پرتولید، دام صنعتی، زنبور عسل، شتر، گاو میش، گاوهای بومی و آمیخته، گوساله پرواری، گوساله پرواری (نر بومی)، گوساله پرواری (نر دورگ و اصیل)
۵	طیور	قطعه	بوقلمون گوشتی، شترمرغ، مرغ تخمگذار تجارتي، مرغ مادر گوشتی، نیمچه گوشتی،
۶	گیاهان دارویی	هکتار	آنگوزه دیم، سیاهدانه دیم، گل زعفران، گل محمدی آبی، موسیر دیم
۷	ماشین آلات	عدد	ماشین کاشت، ماشین برداشت
۸	محصولات باغی	هکتار	انار، انجیر آبی، انگور آبی، انگور روسیمی، آلو، بادام آبی، بادام آبی بذری، بادام آبی پیوندی، بادام دیم بذری، بادام دیم پیوندی، پسته، زردآلو، سیب، گردو، گوجه سبز، گیلان، هلو و شلیل
۹	محصولات زراعی	هکتار	برنج کشت مستقیم، برنج کشت نشاء، تریتیکاله آبی، جو آبی، جو دیم، چغندر قند بهاره، ذرت دانه‌ای، ذرت علوفه‌ای، سیب زمینی، عدس دیم، کاملینا دیم، کلزا آبی، گلرنگ آبی، گلرنگ دیم، گندم آبی، گندم دیم، لوبیا آبی، ماشک، نخود دیم، نخود علوفه‌ای، یونجه آبی
۱۰	گلخانه	مترمربع	خیار گلخانه‌ای، فلفل گلخانه‌ای، گوجه‌فرنگی گلخانه‌ای
۱۱	منابع طبیعی	هکتار	صنوبر یک تا سه ساله، عملیات اصلاحی مراتع، عملیات بیولوژیک آبخیزداری، مرتع
۱۲	گل‌های زینتی	قطعه	گل رز

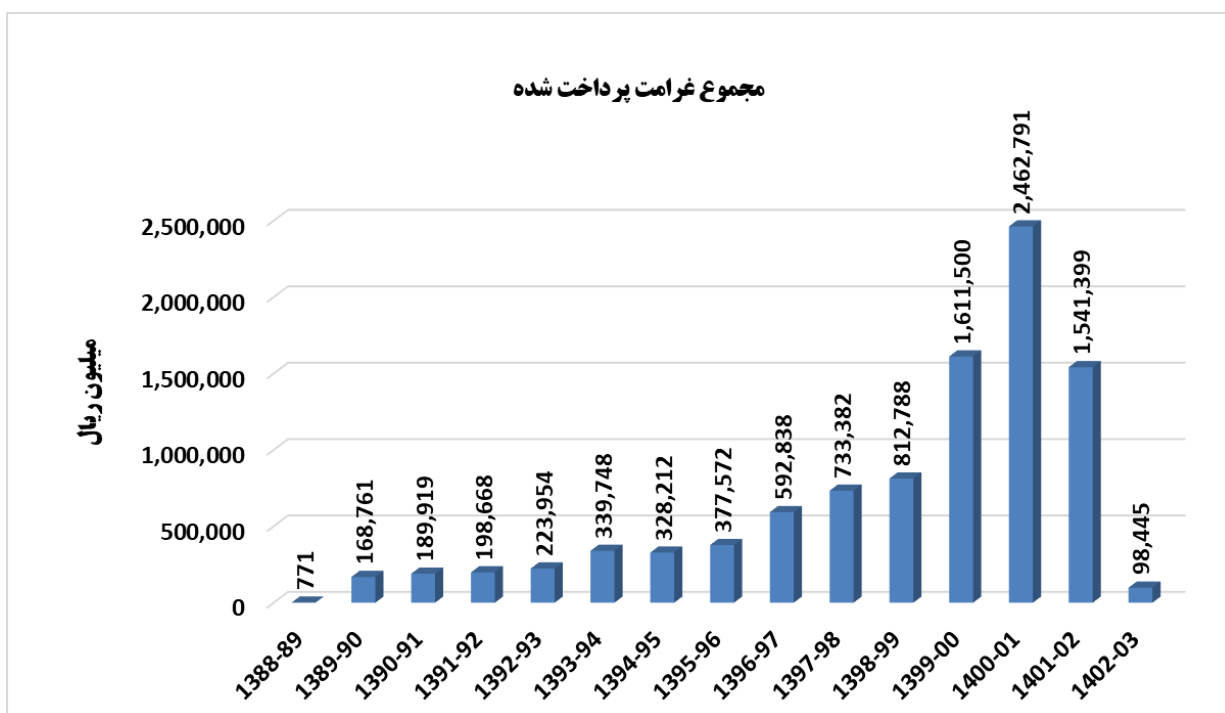
به طور مثال در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ بیمه‌نامه‌های صادر شده هر زیربخش در صندوق بیمه کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری، به شرح زیر بوده است.

جدول ۳- بیمه‌نامه‌های صادر شده در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ استان چهارمحال و بختیاری

ردیف	زیربخش	تعداد بیمه نامه	تعداد ارقام	واحد	میزان بیمه شده
۱	ابنیه	۴۴	۴۴	مترمربع	۱۸۴,۲۶۰
۲	آبزیان	۷۵	۹۶۸	قطعه	۱۴,۱۲۰,۸۷۳
۳	تنه درختان	۳,۸۲۹	۵,۳۴۳	هکتار	۲,۴۵۸,۴۶۶
۴	دام	۱۰,۲۵۵	۵۵۱,۰۸۰	راس	۵۵۱,۰۸۰
۵	طیور	۷۱۲	۷۱۲	قطعه	۱۲,۱۴۲,۹۱۸
۶	گیاهان دارویی	۲۴	۲۸	هکتار	۸.۹۶
۷	ماشین‌آلات	۱۰۱	۱۰۱	عدد	۱۰۱
۸	محصولات باغی	۲۸,۴۰۶	۴۳,۴۹۴	هکتار	۱۴,۹۸۳,۷۸
۹	محصولات زراعی	۳۷,۶۴۸	۸۰,۰۶۹	هکتار	۱۰۶,۳۸۴,۳۹
۱۰	محصولات گلخانه‌ای	۳۸	۳۸	مترمربع	۱۴۶,۰۱۶,۳۹
۱۱	منابع طبیعی	۲۳	۳۷	هکتار	۵,۳۰۵,۶۷

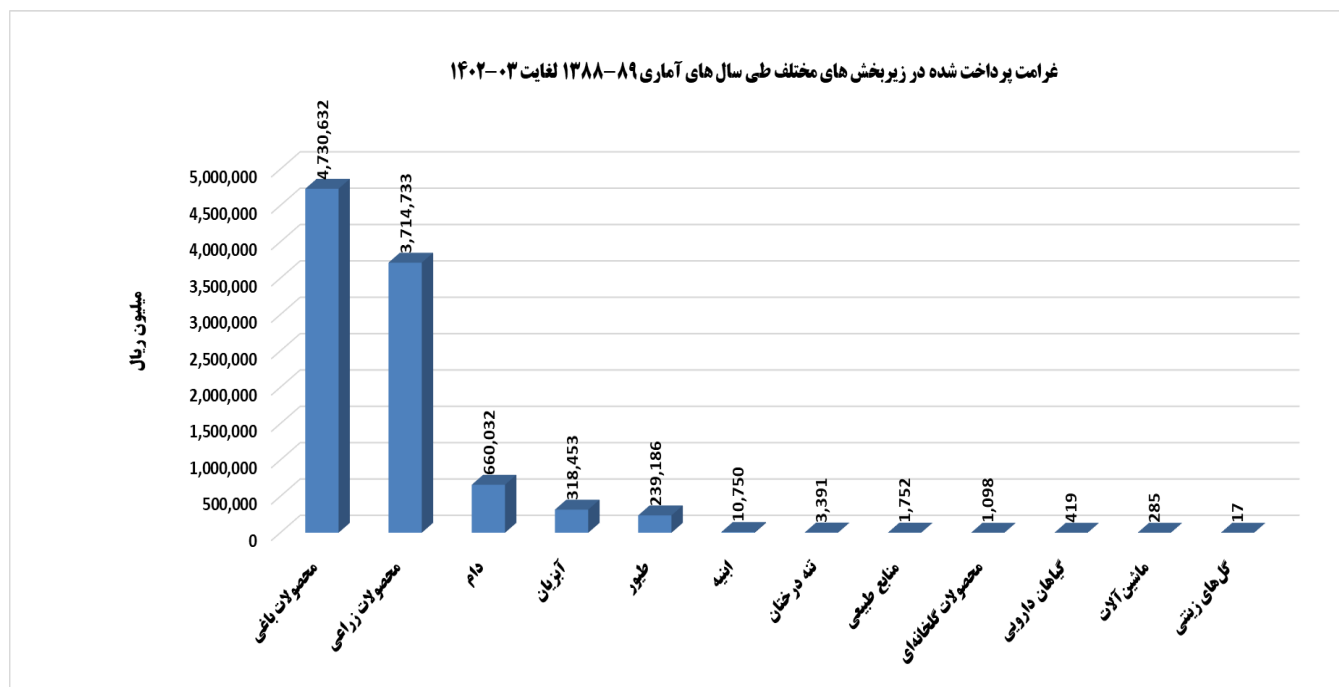
گرامت پرداخت شده

مجموع گرامت پرداخت شده در صندوق بیمه کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری در طی سال‌های آماری ۱۳۸۸-۰۳ در شکل ۳ قابل مشاهده هست همانطور که ملاحظه می‌نمائید از سال ۱۴۰۰-۰۱ گرامت پرداختی کاهش داشته است و از طرفی تعداد بیمه‌نامه‌های صادر شده نیز با توجه به شکل ۱ از سال ۱۳۹۹-۰۰ روند کاهشی داشته است و روند کاهشی گرامت پرداختی به تبعیت از این موضوع قابل تائید است و ضرورت ریشه‌یابی دلایل کاهش استقبال کشاورزان از مقوله بیمه ایجاد می‌شود.

شکل ۳ - مجموع گرامت پرداخت شده طی سال‌های ۱۳۸۸-۰۳

غرامت تجمیعی پرداخت شده توسط صندوق بیمه کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری در ۱۲ زیربخش کلی به شرح نمودار شکل زیر است که با توجه به نمودار، بیشترین غرامت پرداختی مربوط به محصولات باغی بوده است و کمترین غرامت پرداختی به زیربخش گل‌های زینتی اختصاص دارد. مجموع غرامت پرداخت شده در طی سال‌های آماری مورد بررسی در زیربخش‌های مختلف به ترتیب برای محصولات باغی (۱۳۶,۸۸۹,۳۸ هکتار)، محصولات زراعی (۳۳۳,۶۸۹,۲۶ هکتار)، دام (۱۲۵,۲۶۵,۸۶ راس)، آبزیان (۲,۹۶۴,۷۵۰,۷۹ قطعه)، طیور (۴,۴۳۵,۱۵۲,۶۵ قطعه)، ابنیه (۱,۸۴۲,۹۹ متر مربع)، تنه درختان (۵۱,۱۳ هکتار)، منابع طبیعی (۴۶,۰۸۵,۹۲ هکتار)، محصولات گلخانه‌ای (۱,۳۵۲,۱۷ مترمربع)، گیاهان دارویی (۵,۱۴ هکتار)، ماشین‌آلات (۰,۱ عدد) و گل‌های زینتی (۰,۰۸ قطعه) بوده است.

شکل ۴- مجموع غرامت پرداخت شده در زیربخش‌های مختلف طی سال‌های ۰۳-۱۳۸۸

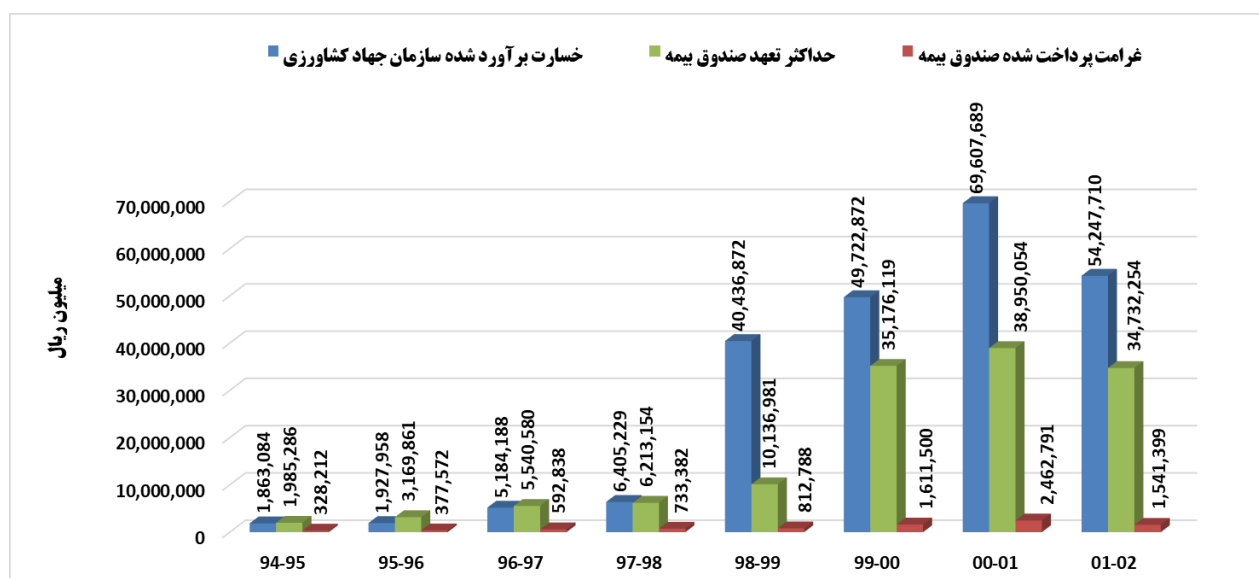
عملکرد صندوق بیمه کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ در ۱۱ زیربخش بیمه شده به شرح جدول زیر است:

جدول ۴- عملکرد صندوق بیمه کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲

ردیف	زیربخش	واحد	میزان بیمه شده	میزان خسارت دیده	غرامت (میلیون ریال)
۱	ابنیه	مترمربع	۱۸۴,۲۶۰	۱۵۰	۱,۸۰۰
۲	آبزیان	قطعه	۱۴,۱۲۰,۸۷۳	۱,۱۴۸,۲۱۷	۷۳,۳۴۷
۳	تنه درختان	هکتار	۲,۴۵۸,۴۶	۲.۵	۶۷۷
۴	دام	راس	۵۵۱,۰۸۰	۲,۵۴۴,۳۱	۶۵,۸۵۶
۵	طیور	قطعه	۱۲,۱۴۲,۹۱۸	۴۹,۴۶۵	۳۰,۰۵۱
۶	گیاهان دارویی	هکتار	۸.۹۶	۰.۱۶	۱۲
۷	ماشین آلات	عدد	۱۰۱	۰.۱	۲۸۵
۸	محصولات باغی	هکتار	۱۴,۹۸۳,۷۸	۶,۵۵۴,۷۴	۸۶۶,۸۳۵
۹	محصولات زراعی	هکتار	۱۰۶,۳۸۴,۳۹	۱۰,۰۴۱,۰۷	۵۰۱,۴۹۲
۱۰	محصولات گلخانه‌ای	مترمربع	۱۴۶,۰۱۶,۳۹	۱,۳۵۱,۹۳	۱,۰۴۴
۱۱	منابع طبیعی	هکتار	۵,۳۰۵,۶۷	۰	۰

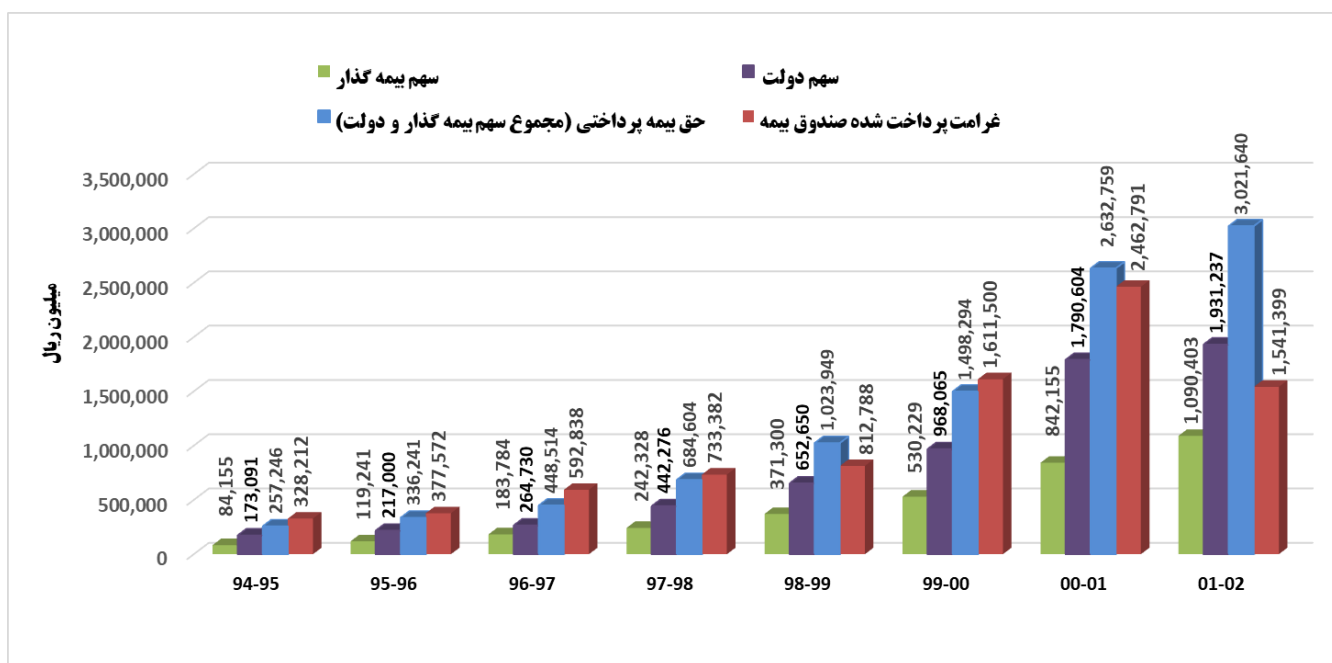
مقایسه خسارت ایجاد شده با غرامت پرداخت شده

از سال زراعی ۹۵-۱۳۹۴ میزان خسارت وارد شده به بخش کشاورزی استان در آمارنامه سازمان جهاد کشاورزی اعلام شده است. در نمودار شکل زیر، میزان خسارت برآوردی سازمان جهاد کشاورزی، حداکثر تعهد صندوق بیمه و غرامت پرداخت شده صندوق به کشاورزان در دوره آماری مشترک را مشاهده می‌کنید. همانطور که ملاحظه می‌کنید میزان غرامت پرداختی به نسبت خسارت برآوردی بسیار اندک است و این امر ضرورت اجرای برنامه‌های پیشگیری جهت کاهش خسارت به کشاورزی را ایجاب می‌نماید.

شکل ۵: مقایسه خسارت برآورد شده سازمان، حداکثر تعهد صندوق بیمه و غرامت پرداخت شده

اگر چه غرامت پرداخت شده به نسبت خسارت برآوردی بسیار اندک است اما اگر میزان غرامت پرداخت شده با حق بیمه پرداختی مقایسه کنیم مشاهده می‌شود که غرامت پرداخت شده به نسبت حق بیمه پرداختی در اکثر سال‌ها مناسب بوده است. اما در مقایسه با حداکثر تعهد، غرامت پرداختی بسیار اندک بوده است که بررسی در خصوص نحوه برآورد خسارت ایجاد شده و میزان غرامت تعیین شده ضرورت دارد.

شکل ۶: مقایسه غرامت پرداخت شده، حق بیمه پرداختی و سهم بیمه گذار

راهکار برای افزایش جبران خسارت

دولت اغلب با فراهم کردن شرایط لازم برای توسعه پایدار کشاورزی و حمایت از تولیدکننده، در راستای حفظ منافع عمومی اقدام می‌کند. حمایت دولت از بیمه یکی از ضروریات این موضوع است؛ برخلاف پرداخت‌های مستقیم دولت از محل بودجه برای جبران خسارت‌های ناشی از حوادث طبیعی؛ حمایت از بیمه امکان استفاده موثر و کارآمدتر از وجوه دولتی را فراهم می‌سازد و موانع پیش‌روی توسعه بیمه کشاورزی را مرتفع می‌سازد.

دولت طی سه مرحله در قالب بندهای (خ) ماده ۳۳ قانون برنامه ششم توسعه، (د) تبصره (۱۶) قانون بودجه سال ۱۴۰۲، و (ض) تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۳؛ در جهت حمایت از بخش کشاورزی اقدام به بخشودگی سود، کارمزد و جریمه‌های دیرکرد تسهیلات پرداختی و استهمال اصل تسهیلات نموده است. بند (ض) تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۳ آخرین بند قانونی مصوب شده در جهت حمایت از بخش کشاورزی است که در ذیل بیان شده است:

بند "ض" تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور:

"ض- بانک‌های عامل موظفند نسبت به بخشودگی سود، کارمزد و جریمه‌های دیرکرد تسهیلات پرداختی تا دو میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با سررسیدهای تا پایان سال ۱۴۰۲ تمامی بهره‌برداران بخش کشاورزی خسارت دیده از حوادث غیرمترقبه به ویژه سیل، سرمازدگی و خشکسالی با اولویت (متناسب با میزان وام و به صورت فصلی) و بر اساس آیین‌نامه اجرائی تدوین شده توسط سازمان برنامه و بودجه کشور که به تصویب هیات وزیران می‌رسد اقدام و اصل تسهیلات را به مدت یک‌سال استمهال کنند.

بار مالی ناشی از این بند تا مبلغ یکصد و پنجاه هزار میلیارد (۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال توسط سازمان برنامه و بودجه کشور از محل بند «م» ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) تضمین و پرداخت خواهد شد. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است گزارش تفصیلی عملکرد این بند را هر شش ماه یک‌بار به کمیسیون‌های کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی ارائه کند."

با توجه به شکل‌های ۵ و ۶ این گزارش، ملاحظه می‌کنید در سال زراعی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ مجموع خسارت برآورد شده به بخش کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری حدود ۵۴,۲۴۷,۷۱۰ میلیون ریال بوده است. صندوق بیمه کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری در این سال در مجموع ۳,۰۲۱,۶۴۰ میلیون ریال حق بیمه دریافت کرده است که از این مقدار ۱,۹۳۱,۲۳۷ ریال یارانه دولتی و ۱,۰۹۰,۴۰۳ میلیون ریال سهم بیمه گذار بوده است. صندوق متعهد به حداکثر پرداخت خسارت ۳۴,۷۳۲,۲۵۴ میلیون ریال بوده است که در مجموع ۱,۵۴۱,۳۹۹ ریال غرامت پرداخت نموده است.

همانطور که گفته شد مطابق بند "ض" تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور، دولت برای بخشودگی سود، کارمزد و جریمه‌های دیرکرد و استمهال تسهیلات پرداختی با سررسید پایان اسفند ۱۴۰۲ متضمن پرداخت مبلغ ۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال شده است.

پیشنهاد می‌شود که این حمایت در قالب حمایت از صندوق‌های بیمه کشاورزی انجام شود تا علاوه بر تامین مالی برای افزایش غرامت پرداختی به کشاورزان آسیب‌دیده متناسب با خسارت ایجاد شده، با تقویت صندوق‌های بیمه کشاورزی از نظر مالی، رشد و توسعه بخش کشاورزی را در پی داشته باشد.

راهکارهای پیشنهادی برای افزایش تقاضا برای بیمه کشاورزی

تنوع بخشی به فعالیت‌های بیمه و ایجاد جذابیت بیمه‌ای از راهکارهای توصیه‌ای برای افزایش تقاضا و پذیرش بیمه کشاورزی است. راهکارهای زیر از جمله فعالیت‌هایی است که در راستای جذابیت‌های بیمه‌ای پیشنهاد می‌شود که علاوه بر افزایش تقاضا برای صدور بیمه نامه، با بهبود عملکرد فعالیت کشاورزی و افزایش توان تولید و درآمد حاصله نسبت به غرامت دریافتی و کاهش خطرپذیری، توسعه فعالیت‌های بخش کشاورزی و رشد اقتصادی را در پی خواهد داشت.

- تشویق بیمه‌ای به ازای افزایش عملکرد تولید در سطح بیمه شده،
- تشویق و تخفیف حق بیمه در ازای کاهش خسارت حاصل از آفات و بیماری‌ها با رعایت نکات دفاعی در برابر عوامل خسارت زا،
- اختصاص وام به کشاورزانی که در سنوات مختلف در راستای افزایش تولید عملکرد مناسبی داشته‌اند،
- تسهیل خرید تجهیزات مکانیزاسیون در جهت کاهش خسارات و افزایش عملکرد توسط صندوق بیمه،
- افزایش کارهای آموزشی و ترویجی برای کشاورزان و اختصاص تخفیف حق بیمه برای کشاورزان آموزش دیده،
- تشویق بیمه‌ای برای کشاورزانی که از ظرفیت کارشناس‌های تحصیلکرده کشاورزی استفاده کنند،

پیشگیری از ایجاد خسارت سرمازدگی، سیل و ... با سامانه جامع رصد، کنترل و پایش

ریشه عمده خسارت‌های ناشی از بارش باران، تگرگ و سرمازدگی و سایر عوامل طبیعی در بخش کشاورزی، فقدان زیرساخت‌ها و آماده‌سازی‌های لازم در این زمینه است و در صورتی که زیرساخت‌ها کافی باشد و پیش‌بینی‌های لازم انجام شود، با راهکارهای مناسب و تصمیم‌گیری آگاهانه فعالان حوزه کشاورزی می‌توان تا حد زیادی از خسارات آن‌ها کاست.

به عبارتی کشاورزی مدرن و توجه به حوزه پیشگیری بهترین راهکار برای کاهش خسارات ناشی از مخاطرات طبیعی است. نظام‌های هوشمند راه حل مناسبی برای غلبه بر پیچیدگی، عدم قطعیت در کشاورزی و حل مسائل آن است. فناوری‌های هوشمند به کشاورزان این امکان را می‌دهد تا بهره‌وری خود را افزایش داده و از مخاطرات اقلیمی و اقتصادی این بخش جلوگیری کنند. سامانه جامع پایش عوامل خسارت‌زای گیاهی از

جمله عوامل طبیعی مانند سرمازدگی، سیل، خشکسالی و ...، آفت‌ها، بیماری‌ها، علف‌های هرز و ... یکی از ضروریات اجرای طرح پیشگیری است. این سامانه با تطبیق اطلاعات هواشناسی و سایر عوامل خسارت را با فعالیت هر یک از مزارع، پیش‌آگاهی لازم را برای کشاورزان تأمین می‌کند تا به موقع از خسارات احتمالی جلوگیری کنند.

شرکت‌های دانش‌بنیان در مسائل کشاورزی توانایی این را دارند که با تأمین اطلاعات دقیق و برخط، از خسارات‌های بیان شده جلوگیری کنند. سامانه مزرعه یکی از استارت‌آپ‌های موفق در بخش کشاورزی است که می‌تواند به عنوان دستیار، اطلاعات کاربردی به کشاورزان ارائه کند تا ضمن مدیریت بهتر و کارآتر تولید محصولات کشاورزی، کشاورزان را از انواع مخاطرات پیش‌رو مطلع کند. این سامانه، خدمات مختلفی را به کشاورزان ارائه می‌کند.

این خدمات شامل اطلاعات هواشناسی و پیش‌آگاهی شرایط آب و هوایی، مختصات مزرعه، کلینیک مزرعه، حدنگاری مزرعه و کشت‌های آن، پیش‌آگاهی آفات، بیماری‌ها و توصیه کودی برای کشت‌ها مزرعه، مدیریت فعالیت‌های مزرعه، پایش مداوم رطوبت و رشد گیاهان مزرعه، دسترسی ساده‌تر و آسان‌تر به نهاده‌های کشاورزی و پیش‌بینی تولید محصولات در زمان برداشت است.

در رابطه با خدمات هواشناسی، اپلیکیشن مزرعه پیش‌بینی‌های دقیق اطلاعات آب و هوایی را در سطح مزرعه برای کشاورزان ارائه می‌کند. در سامانه پیش‌آگاهی هواشناسی با رصد تغییرات آب و هوایی مزرعه در ۱۰ روز آینده و همچنین کشت و فعالیت‌های اختصاصی کشاورز در مزرعه، شرایطی را که ممکن است بر محصول یا فعالیت‌های مزرعه تأثیرگذار باشد، شناسایی و به کشاورز اطلاع داده می‌شود.

این سامانه مبتنی بر هواشناسی کشاورزی بوده و تمام پارامترهای جوی که می‌توانند به محصول خاص یا فعالیت منحصر به فرد کشاورز در مزرعه لطمه وارد کند، تشخیص می‌دهد. سامانه مزرعه با شخصی‌سازی اطلاعات هواشناسی و تطبیق آن با فعالیت هر یک از مزارع، پیش‌آگاهی هواشناسی را برای کشاورزان تأمین می‌کند تا به موقع از خسارات احتمالی جلوگیری کنند.

در شرایط فعلی کشاورزی دنیا که بحث گذر از کشاورزی سنتی به کشاورزی مدرن و هوشمند مطرح است، استفاده از سامانه‌های هوشمند کشاورزی موجب بهبود تولید محصولات کشاورزی، مدیریت منابع و کاهش

مخاطرات این بخش می-شود و به تحقق این نوع از کشاورزی کمک می-کند. سامانه مزرعه با تأمین چنین زیرساخت‌هایی می-تواند گام مؤثری در حرکت به سمت کشاورزی دقیق و هوشمند در اقتصاد کشاورزی بردارد. با استفاده از داده‌های حاصل از سامانه جامع و رعایت نکات پیشنهادی زیر می‌توان از ایجاد خسارات زیاد برای کشاورزی جلوگیری نمود:

- کشت ارقام مقاوم به سرما و گرما و دیرگل‌ده،
- کشت ارقام زودبازده و،
- تجهیز باغات به وسایل کنترل و هشدار دما،
- اختصاص اعتبار به منظور بهسازی وضعیت باغ ها و اصلاح آنها،
- بازنگری در برخی دستورالعمل های مرتبط با بیمه،
- فرهنگ سازی برای گسترش پوشش بیمه محصولات کشاورزی
- استفاده از هیترهای پشت تراکتور،
- ماشین‌های مولد باد،
- چاهک معکوس و متحرک،
- آبیاری در زمان سرما،
- مه‌پاشی آب گرم و ...